

Data publikacji: 06-02-2020

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X KADENCJA**

Warszawa, dnia 6 lutego 2020 r.

Druk nr 65

**KOMISJA PRAW CZŁOWIEKA
PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI**

**Pan
Tomasz GRODZKI
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 90g ust. 2 Regulaminu Senatu Komisja Praw Człowieka, Praworządności i Petycji wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Rafał Ambrozik.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Aleksander Pociąg

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi

Art. 1. W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 13:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Napoje alkoholowe dostarcza się do miejsc sprzedaży tylko w naczyniach zamkniętych, na których umieszczone są:

- 1) oznaczenie nazwy producenta, rodzaju i ilości napoju oraz jego mocy;
- 2) informacja o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią.”,

b) dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji, o której mowa w ust. 1 pkt 2, zapewniając, aby informacja ta była widoczna, zrozumiała i jednoznaczna.”;

2) w art. 13¹:

a) w ust. 1 w pkt 8 w lit. d kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) zawiera informację o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią.”,

b) po ust. 10 dodaje się ust. 10a w brzmieniu:

„10a. Minister właściwy do spraw zdrowia określi, w drodze rozporządzenia, sposób i zakres informowania, o którym mowa w ust. 1 pkt 9, zapewniając, aby przekazywana informacja była zrozumiała i jednoznaczna.”.

Art. 2. Napoje alkoholowe dostarczone do miejsc sprzedaży w naczyniach niespełniających wymagania, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy zmienianej w art. 1, mogą być sprzedawane nie dłużej niż przez 24 miesiące od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia.

UZASADNIENIE

1. Cel projektowanej ustawy

Celem projektu ustawy jest realizacja postulatów zawartych w petycji indywidualnej P 9-36/17 wniesionej do Senatu w dniu 20 września 2017 r.

Autorka petycji postuluje nałożenie na producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych obowiązku umieszczania na etykiecie produktu czytelnych i wyraźnych informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety będące w ciąży. Informacja na opakowaniach napojów alkoholowych powinna ostrzegać przed tym, że alkohol spożywany przez kobiety w ciąży, nawet w niewielkiej dawce, może mieć destrukcyjny wpływ na życie i zdrowie dziecka rozwijającego się w łonie matki. Umieszczenie takiej informacji na opakowaniach napojów alkoholowych miałoby ponadto na celu uwrażliwienie społeczeństwa na problem tzw. Płodowego Zespołu Alkoholowego (FAS – Fetal Alcohol Syndrome).

W literaturze naukowej podkreśla się, że fakt spożywania napojów alkoholowych przez kobiety będące w ciąży nie pozostaje obojętny dla nienarodzonego dziecka a konsekwencje jakie wiążą się z prenatalną ekspozycją na alkohol mogą dotyczyć zmian fizykalnych i zdrowotnych, jak i funkcjonowania psychicznego i społecznego, określanych jako Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD). Wskazuje się ponadto, że FASD nie dotyczy tylko kobiet w ciąży pijących szkodliwie, czy ryzykownie, ale również takich, które spożywają alkohol umiarkowanie lub sporadycznie. Dzieje się tak z uwagi na fakt, że nie ma bezpiecznej dawki alkoholu, której wypicie nie byłoby obarczone ryzykiem dla dziecka w łonie matki. Wskazuje się, że pomimo wzrostu świadomości społeczeństwa, problem spożywania alkoholu w ciąży nadal dotyczy znaczącej ilości Polek. Próby oszacowania skali tego zjawiska wskazują na niepokojąco dużą rozpiętość wyników, od 5% do 10% według raportów GIS z 2013 r. i 2017 r. na temat zachowań zdrowotnych kobiet w ciąży, aż do 30% wg E. Fijołek (2013 r.)¹⁾.

Z związku z powyższym zwraca się uwagę na konieczność podejmowania wszelkich działań przeciwdziałających zjawisku FASD. Informacje ostrzegawcze na opakowaniach

¹⁾ Fijołek E. „Analiza wiedzy kobiet z województwa warmińsko-mazurskiego na temat Płodowego Zespołu Alkoholowego (FAS)”. Przedsiębiorczość i Zarządzanie. Wybrane problemy organizacji i zarządzania w pielęgniarstwie. Pielęgniarstwo bez granic. Łódź, Społeczna Akademia Nauk, 2013 r.

napojów alkoholowych uznaje się za jeden z elementów działań profilaktycznych i edukacyjnych w tym zakresie.

Projekt ustawy zmierza do nałożenia obowiązku umieszczania informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią na naczyniach, w których napoje alkoholowe są dostarczane do miejsc sprzedaży. Szczegóły informacji na temat szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży i karmiących piersią, w tym wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania takiej informacji na naczyniach, określi minister właściwy do spraw zdrowia, w drodze rozporządzenia.

W trakcie prac nad projektem ustawy podjęto decyzję o rozszerzeniu zakresu nowelizacji. Zaproponowano nałożenie obowiązku informacyjnego na temat szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży i karmiące piersią również w odniesieniu do reklamy i promocji piwa. Sposób i zakres informowania w przekazach reklamowych i promocyjnych o szkodliwości alkoholu, określony zostanie w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw zdrowia.

2. Różnice między obowiązującym a projektowanym stanem prawnym

Aktualnie obowiązująca ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277) stanowi w art. 13 ust. 1, że napoje alkoholowe dostarcza się do miejsc sprzedaży tylko w naczyniach zamkniętych, z oznaczeniem nazwy producenta, rodzaju i ilości napoju oraz jego mocy. Zgodnie z art. 13 ust. 2 w miejscach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych powinna być uwidoczniona informacja o szkodliwości spożywania alkoholu.

Nie istnieje zatem ustawowy obowiązek umieszczania informacji ostrożnościowych na naczyniach, w których dostarcza się napoje alkoholowe do miejsc sprzedaży. Spotykane w obrocie opakowania produktów alkoholowych z komunikatem o treści: „W ciąży nie piję alkoholu”, bądź z ostrożnościowym znakiem graficznym są umieszczane przez przedsiębiorców na zasadzie dobrowolności. Znaki te znajdują się wyłącznie na wybranych produktach alkoholowych (głównie na opakowaniach, w których sprzedawane jest piwo). Biorąc pod uwagę, że oznaczenia te są rozpoznawalne i pełnią istotną funkcję ostrzegawczą, zasadnym jest wprowadzenie obowiązku umieszczania stosownej informacji na wszystkich naczyniach napojów alkoholowych.

Kwestie reklamy i promocji napojów alkoholowych w aktualnie obowiązującym stanie prawnym reguluje art. 13¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Przepis ten wprowadza na obszarze kraju zakaz reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa. Reklama i promocja piwa jest dozwolona pod warunkiem, że:

- 1) nie jest kierowana do małoletnich;
- 2) nie przedstawia osób małoletnich;
- 3) nie łączy spożywania alkoholu ze sprawnością fizyczną bądź kierowaniem pojazdami;
- 4) nie zawiera stwierdzeń, że alkohol posiada właściwości lecznicze, jest środkiem stymulującym, uspakajającym lub sposobem rozwiązywania konfliktów osobistych;
- 5) nie zachęca do nadmiernego spożycia alkoholu;
- 6) nie przedstawia abstynencji lub umiarkowanego spożycia alkoholu w negatywny sposób;
- 7) nie podkreśla wysokiej zawartości alkoholu w napojach alkoholowych jako cechy wpływającej pozytywnie na jakość napoju alkoholowego;
- 8) nie wywołuje skojarzeń z:
 - a) atrakcyjnością seksualną,
 - b) relaksem lub wypoczynkiem,
 - c) nauką lub pracą,
 - d) sukcesem zawodowym lub życiowym.

W myśl art. 13¹ ust. 2 reklama i promocja piwa nie może być prowadzona:

- 1) w telewizji, radiu, kinie i teatrze między godziną 6.00 a 20.00, z wyjątkiem reklamy prowadzonej przez organizatora imprezy sportu wyczynowego lub profesjonalnego w trakcie trwania tej imprezy;
- 2) na kasetach wideo i innych nośnikach;
- 3) w prasie młodzieżowej i dziecięcej;
- 4) na okładkach dzienników i czasopism;
- 5) na słupach i tablicach reklamowych i innych stałych i ruchomych powierzchniach wykorzystywanych do reklamy, chyba że 20% powierzchni reklamy zajmować będą widoczne i czytelne napisy informujące o szkodliwości spożycia alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletnim;
- 6) przy udziale małoletnich.

Przepis art. 13¹ ust. 11 upoważnia ministra właściwego do spraw zdrowia do określenia, w drodze rozporządzenia, wielkości, treści, wzoru i sposobu umieszczania na słupach i tablicach reklamowych i innych stałych i ruchomych powierzchniach wykorzystywanych do reklam (o których mowa w art. 13¹ ust. 2 pkt 5), napisów informujących o szkodliwości spożycia alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletniemu, mając na względzie ograniczenie spożycia alkoholu oraz przeciwdziałanie alkoholizmowi wśród młodzieży. Wydane na tej podstawie rozporządzenie z dnia 6 listopada 2003 r. w sprawie treści, wielkości, wzoru i sposobu umieszczania na reklamach piwa napisów informujących o szkodliwości spożywania alkoholu lub o zakazie sprzedaży alkoholu małoletnim (Dz. U. Nr 199, poz. 1950) w § 1 ust. 1 stanowi, iż na reklamach piwa umieszczanych na słupach i tablicach reklamowych i innych stałych i ruchomych powierzchniach wykorzystywanych do reklamy umieszcza się napis informujący o:

1) szkodliwości spożywania alkoholu, o treści:

„1/2 litra piwa zawiera 25 gramów czystego alkoholu etylowego. Nawet taka ilość szkodzi zdrowiu kobiet w ciąży i jest niebezpieczna dla kierowców” lub

2) zakazie sprzedaży napojów alkoholowych małoletnim, o treści:

„1/2 litra piwa zawiera 25 gramów czystego alkoholu etylowego. Sprzedaż alkoholu osobom do lat 18 jest przestępstwem”.

Napisy takie umieszcza się w górnej części reklamy, na stanowiącej 20 % reklamy powierzchni podzielonej poziomo na dwie równe części, w taki sposób, aby odległości liter od dolnej i górnej krawędzi części tła były nie większe niż 1/4 wysokości liter, a odległość między wierszami nie większa niż wysokość liter. Napisy drukuje się w sposób wyróżniający się od kolorystyki reklamy, w kolorze czerwonym na białym tle lub w kolorze białym na czerwonym tle, wielkimi literami (wersalikami), czcionką Avalon, Avant Garde lub Arial o grubości stanowiącej 20-25 % jej wysokości.

Niezależnie od obowiązywania wskazanych powyżej regulacji, uznano za konieczne rozszerzenie zakresu informowania o szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży i karmiących piersią poprzez objęcie obowiązkiem informacyjnym wszystkich przekazów reklamowych i promocyjnych dotyczących piwa.

3. Rozwiązania szczegółowe oraz przedstawienie założeń podstawowych aktów wykonawczych do ustawy

Proponuje się nowelizację art. 13 ust. 1 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi poprzez wskazanie, że napoje alkoholowe dostarcza się do miejsc sprzedaży w naczyniach zamkniętych, na których umieszczone jest nie tylko oznaczenie nazwy producenta, rodzaju i ilości napoju oraz jego mocy, ale także informacja o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią. Proponuje się ponadto, aby minister właściwy do spraw zdrowia określił, w drodze rozporządzenia, wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji o szkodliwości alkoholu dla kobiet w ciąży i karmiących piersią. Minister w rozporządzeniu zdecyduje, w jakim miejscu na opakowaniu powinna być umieszczona informacja, jaka będzie jej wielkość, czy przyjmie ona formę napisów informujących czy też będzie miała charakter piktogramu. Przy tym minister będzie obowiązany zapewnić, aby informacja była widoczna, zrozumiała i jednoznaczna, tak by mogła skutecznie pełnić funkcję ostrzegawczą i prewencyjną.

Przewiduje się ponadto nowelizację art. 13¹ ust. 1 poprzez uzupełnienie katalogu przesłanek, od których spełnienia uzależniona jest możliwość prowadzenia reklamy i promocja piwa. Reklama i promocja będzie musiała zawierać informację o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią. Informację taką trzeba będzie zamieszczać we wszystkich rodzajach przekazów reklamowych i promocyjnych, których przedmiotem będzie piwo, bez względu na to gdzie taka reklama będzie udostępniana. Ze względu na różnorodność środków przekazu (m. in.: słupy, tablice reklamowe, telewizja, Internet, radio) zdecydowano, że szczegóły realizacji obowiązku informacyjnego zostaną określone w rozporządzeniu ministra właściwego do spraw zdrowia. Podobnie jak w przypadku informacji na naczyniach zamkniętych, rozporządzenie będzie przesądzało zarówno treść informacji, która będzie musiała być zamieszczona w przekazie reklamowym i promocyjnym, jak i sposób podania jej do wiadomości (np. w którym miejscu reklamy wizualnej albo papierowego materiału promocyjnego powinna być zamieszczona informacja i jaką powierzchnię powinna zajmować, czy w reklamie telewizyjnej informacja powinna być odczytana przez lektora, czy też wystarczy jej wyświetlenie w reklamie przez określony czas, w jaki sposób przekazywać informację podczas eventu promującego piwo). Wydając rozporządzenie minister będzie musiał kierować się tym, aby przekazywana informacja była zrozumiała dla adresatów i jednoznacznie wskazywała zagrożenie.

Ze względu na to, że projekt nakłada na przedsiębiorców nowe obowiązki i obciążenia związane ze zmianą wyglądu opakowań napojów alkoholowych, ingerując tym samym w zasady prowadzenia działalności gospodarczej, sformułowano regulację przejściową gwarantującą możliwość prowadzenia sprzedaży napojów alkoholowych w naczyniach niespełniających wymogów przewidzianych nowymi przepisami, przez 24 miesiące od dnia wejścia w życie nowelizacji. Przewidziano ponadto wydłużony 6-miesięczny okres *vacatio legis*, aby zapewnić odpowiedni czas na zapoznanie się z nową regulacją i dostosowanie do niej swojej działalności przez adresatów, w szczególności w zakresie dostosowania treści przekazów reklamowych i promocyjnych do nowych regulacji.

4. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej ustawy jest zgodny prawem Unii Europejskiej.

W odniesieniu do projektowanej regulacji zastosowanie będzie miała procedura notyfikacji, o której mowa w art. 45 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 1169/2011 z dnia 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylecia dyrektywy Komisji 87/250/EWG, dyrektywy Rady 90/496/EWG, dyrektywy Komisji 1999/10/WE, dyrektywy 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004 (Dz. Urz. UE L 304 z 22.11.2011, str. 18, z późn. zm.). W myśl art. 39 tego rozporządzenia państwa członkowskie mogą wymagać, zgodnie z procedurą określoną w art. 45, podawania dodatkowych obowiązkowych danych szczegółowych w odniesieniu do szczególnych rodzajów lub kategorii środków spożywczych, o ile jest to uzasadnione przynajmniej jednym z poniższych powodów:

- a) ochroną zdrowia publicznego;
- b) ochroną konsumentów;
- c) zapobieganiem nadużyciom;
- d) ochroną praw własności przemysłowej i handlowej, oznaczeń pochodzenia, zarejestrowanych nazw pochodzenia oraz zapobieganiem nieuczciwej konkurencji.

W związku z tym, że projektowana nowelizacja polega na wprowadzeniu obowiązku podawania dodatkowych informacji na naczyniu zawierającym napój alkoholowy tj. informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące

piersią, znajdzie zastosowanie art. 45 rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem państwo członkowskie, które uznaje za konieczne przyjęcie nowego prawodawstwa dotyczącego informacji na temat żywności, jest obowiązane zawiadomić wcześniej Komisję i inne państwa członkowskie o planowanych przepisach i podać powody, które je uzasadniają.

Tytuł projektu: <i>Ustawa o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi</i>	Data sporządzenia: 24 stycznia 2020 r.
Przedstawiciel wnioskodawcy: senator Rafał Ambrozik	Źródło: petycja
Osoby odpowiedzialne za projekt w Biurze Legislacyjnym: Iwona Kozera-Rytelek, główny legislator, tel. 22 694 9338 Marian Falek, ekspert ds. OSR, tel. 22 694 9364	Nr druku: 65

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

„Cięża bez alkoholu” – pod takim hasłem Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzi od 2007 roku działania edukacyjne związane z upowszechnianiem wiedzy na temat szkód w rozwoju płodu wynikających z picia alkoholu przez matkę w czasie ciąży. Badania statystyczne ukazują, że działania te przynoszą pożądane efekty. Udział kobiet deklarujących, że w czasie ciąży nie spożywa alkoholu w latach 2013-2017 wzrósł o 5,26 pkt. proc., z poziomu 89,9% w 2013 r. do 95,16% w 2017 r.¹

Tabela nr 1: Spożywanie alkoholu przez kobiety w trakcie ciąży.

częstość picia	%	%	zmiana zachowania	
			tendencja	w pkt. proc.
cztery lub więcej razy w tygodniu	0,11	0,20	wzrost	0,1
dwa lub trzy razy w tygodniu	0,21	0,14	spadek	-0,1
dwa do czterech razy w miesiącu	1,27	0,46		-0,8
raz w miesiącu lub rzadziej	8,51	4,03		-4,5
nie piła	89,90	95,16	wzrost	5,3
suma	100	100		0,00

Źródło: „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży 2017”, Państwowa Inspekcja Sanitarna.

Jednak mimo pozytywnych zmian zachowań kobiet w ciąży nadal rozpowszechnionych jest w społeczeństwie wiele błędnych poglądów, jak np. dotyczący niewielkiej szkodliwości wypijania umiarkowanych ilości alkoholu w ciąży. Występowanie takich poglądów ilustrują dane w poniższej tabeli.

Tabela nr 2: Ocena ryzyka zdrowotnego dla dziecka.

ocena ryzyka dla kobiet	jedn.	picie niewielkich ilości alkoholu	picie dużych ilości alkoholu
brak ryzyka	%	1,07	0,44
nieznaczne ryzyko		7,06	0,19
średnie ryzyko		16,51	1,00
wysokie ryzyko		75,35	98,37
suma		100	100

Źródło: Badanie „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży 2017”, Państwowa Inspekcja Sanitarna.

W konsekwencji zachowań kobiet w ciąży przejawiających się kontynuowaniem spożywania alkoholu występują przypadki dzieci dotkniętych zaburzeniami opisywanymi jako Spektrum Alkoholowych Uszkodzeń Płodu (FASD)², w tym najcięższa forma wad wrodzonych, somatycznych i neurologicznych, alkoholowy zespół płodowy (ang. fetal alcohol syndrome, FAS). Skala występowania FAS w Polsce może mieścić się w przedziale 1-3 przypadki na 1000 urodzeń (0,3%), oznacza to, że nawet 900 dzieci w roku rodzi się z pełnymi objawami tej choroby³, prawdopodobnie zaburzenia opisywane jako FASD ma 20 dzieci na 1000. FAS jest chorobą nieuleczalną, której jednak zgodnie z naukową wiedzą można uniknąć jeżeli kobiety w ciąży nie będą spożywać alkoholu.

¹ Źródło: „Zachowania zdrowotne kobiet w ciąży 2017 r.”; Państwowa Inspekcja Sanitarna;

<https://gis.gov.pl/wp-content/uploads/2018/04/Zachowania-zdrowotne-kobiet-w-ci%C4%85C5%BCy-alkohol-i-papierosy.-Raport-2017-1.pdf>

² Źródło: Marek Banach: *Alkoholowy Zespół Płodu. Teoria, Diagnostyka, Praktyka*. Kraków: Wydawnictwo WAM, 2011. ISBN 978-83-7505-851-2.

³ Źródło: „Płodowy zespół alkoholowy w ujęciu interdyscyplinarnym”, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, 2015, Edyta Kędra, Maria Borczykowska – Rzepka.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt.

W celu rozwiązania problemu rekomenduje się projekt regulacji: *ustawa o zmianie ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, w której proponuje się wprowadzenie następujących narzędzi interwencji:

1. nałożenie na producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych obowiązku umieszczania na naczyniach, w których sprzedawane są napoje alkoholowe informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią,
 - minister właściwy do spraw zdrowia, w rozporządzeniu, określi wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji,
 - napoje alkoholowe dostarczane do miejsc sprzedaży w naczyniach niespełniających wymagania będą mogły być sprzedawane nie dłużej niż przez 24 miesiące od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy,
2. rozszerzenie zakresu informowania o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią poprzez objęcie obowiązkiem informacyjnym przekazy reklamowe i promocyjne piwa,
 - minister właściwy do spraw zdrowia, w rozporządzeniu, określi sposób i zakres informowania.

Oczekuje się, że projektowana regulacja przyczyni się do podniesienia świadomości kobiet w ciąży i karmiących piersią w zakresie szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu, a także wpłynie profilaktycznie na otoczenie, które często nie reaguje lub wręcz zachęca kobiety do picia alkoholu. Efektem wdrożenia projektowanej ustawy będzie dalszy spadek spożycia alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią, w konsekwencji zmniejszeniu ulegnie liczba dzieci dotkniętych Spektrum Alkoholowych Uszkodzeń Płodu (FASD).

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

W Europie FASD jest najbardziej rozpowszechnionym niegenetycznym zaburzeniem neurorozwojowym. Na świecie częstotliwość występowania FAS szacuje się na 3-9 na 1.000 żywych urodzeń. W Niemczech co roku rodzi się ok. 2.200 dzieci z FAS, w USA ok. 5.000 dzieci z FAS.⁴

Światowy Dzień FAS (*World FAS Day*), Dzień Świadomości FASD (*FASD Awareness Day*), obchodzony na świecie corocznie 9 września. W celu uświadomienia przyszłym matkom skutków picia alkoholu w ciąży, ryzyku wpływu na rozwój płodu, w przyszłości – na możliwy, nieprawidłowy rozwój dziecka, a także, aby zwrócić uwagę społeczeństw na występowanie problemu w skali światowej z ideą ustanowienia Dnia Świadomości wystąpili rodzice z Toronto (Kanada) i Tucson (USA). Pierwszy Międzynarodowy FAS Day odbył się 9 września 1999 r. w Auckland w Nowej Zelandii. Następnie FAS Day odbyły się w Australii, RPA, USA, aby w końcu, przy udziale wolontariuszy z Włoch, Niemiec i Szwecji przenieść się na grunt europejski. Senat Stanów Zjednoczonych, rezolucją z 23 czerwca 2004 r., ustanowił dzień 9 września Narodowym Dniem FASD (*National FASD Day*).⁵

Komisja Europejska dostrzegając negatywne skutki spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży uruchomiła, w 2016 r., wspólnie ze Światową Organizacją Zdrowia, projekt, którego celem jest monitorowanie zjawiska oraz promocja skutecznych metod prewencyjnych. Z publikacji Komisji Europejskiej wynika, że kraje członkowskie w celu ograniczenia tego negatywnego zjawiska podejmują różne działania, w tym opisany jest przypadek Litwy, która w 2016 r. wprowadziła prawo zobowiązujące podmioty do umieszczania na etykietach ostrzeżenia o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na płód.⁶

Z przeglądu doświadczeń międzynarodowych wynika, że we Francji od 2007 r. przepisy zobowiązują do podawania informacji „Picie alkoholu w czasie ciąży nawet w małych ilościach może mieć poważne konsekwencje zdrowotne dla dziecka” lub użycia piktogramu z przekreśloną na czerwono kobietą w ciąży pijącą alkohol.⁷

⁴ Źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, <http://www.parpa.pl/index.php/ciaza-bez-alkoholu/badania>

⁵ Źródło: Na podstawie informacji zamieszczonych na stronach wikipedia oraz www.fasday.com

⁶ Źródło: Komisja Europejska i Biuro Regionalne Światowej Organizacja Zdrowia w Europie, „Prevention of harm caused by alcohol exposure in pregnancy” http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0005/318074/Prevention-harm-caused-alcohol-exposure-pregnancy.pdf

⁷ Źródło: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
kobiety w ciąży lub karmiące piersią	ok. 380 tys./rok	szacunki własne na podstawie danych GUS	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie świadomości szkodliwości spożywania alkoholu dla zdrowia dziecka • spadek liczby urodzeń dzieci dotkniętych FASD
producenci napojów alkoholowych dystrybutorzy napojów alkoholowych: <ul style="list-style-type: none"> • hipermarkety, supermarkety • dyskonty • sklepy spożywcze • sklepy monopolowe winno-cukiernicze • sklepy wysoko wyspecjalizowane • stacje benzynowe • sklepy internetowe • puby, bary, kawiarnie, restauracje • kluby, dyskoteki • hotele • punkty czasowe, imprezy masowe 	553 podmioty gospodarcze w 2015 r.	GUS, <i>Rocznik statystyczny przemysłu 2016</i> KPMG „Rynek napojów alkoholowych w Polsce”	<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek umieszczania informacji o szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią • obowiązek informowania w przekazach reklamowych piwa o szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią • koszty jednorazowe związane z dostosowaniem etykiet do zmienionych przepisów • negatywny wpływ na popyt na napoje alkoholowe
minister właściwy do spraw zdrowia			<ul style="list-style-type: none"> • obowiązek wydania rozporządzenia, w którym zostaną określone wielkość, zakres, wzór i sposób umieszczania informacji o szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią • obowiązek wydania rozporządzenia, w którym zostanie określony sposób i zakres informowania w przekazach reklamowych i promocyjnych piwa o szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych.

(ceny stałe z 2020 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie (0-10)	
Dochody ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Wydatki ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Saldo ogółem	0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Źródła finansowania													
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Przedmiotowa ustawa przyczyni się do ograniczenia spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią, dzięki czemu zmniejszeniu ulegnie liczba dzieci, które rodzą się dotknięte zespołem chorobowym FASD, w konsekwencji zmniejszeniu powinny ulec także wydatki publiczne ponoszone w związku z leczeniem i opieką społeczną osób dotkniętych tą chorobą.												

Z informacji przekazanych przez Ministra Zdrowia wynika, że w Polsce nie były przeprowadzone badania w odniesieniu do kosztów ekonomicznych związanych z FASD (ang. Fetal Alcohol Spectrum Disorder, Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych). Badania w tym zakresie zostały zrealizowane w Kanadzie, Nowej Zelandii i Szwecji. Otrzymane wyniki wykazały, że roczne koszty utrzymania i opieki nad osobą z FASD są wyższe niż w przypadku innych jednostek chorobowych czy zaburzeń wrodzonych, średnioroczne koszty związane z opieką nad dzieckiem z FASD wynoszą 23 tys. dolarów, a nad osobą dorosłą z FASD 24 tys. dolarów.⁸

Według informacji Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych uwzględniając zagraniczne wyniki badań roczne koszty FAS w Polsce mogą mieścić się w przedziale od 1,6 mld zł do 3,5 mld zł.⁹ Przedmiotowa ustawa przyczyni się do zmiany zachowań części kobiet w ciąży lub karmiących piersią. Jednakże z uwagi na brak udokumentowanego parametru trudno wiarygodnie oszacować skalę ograniczenia tych niekorzystnych zachowań, w konsekwencji nie można też oszacować kwotę zmniejszenia wydatków publicznych.

Przedmiotowa ustawa oddziaływać będzie także na dochody sektora finansów publicznych, gdyż wypełnianie przez podmioty obowiązku polegającego na informowaniu o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią powinno negatywnie oddziaływać na kształtowanie się popytu na napoje alkoholowe, w konsekwencji także na wpływy do budżetu państwa z tytułu podatków nałożonych na sprzedaż tego typu produktów.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe.

		Skutki						
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2020 r.)	duże przedsiębiorstwa	0			0	0	0	91
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	0	3	88	0	0	0	
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	0	0	0	0	0	0	0
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Przedmiotowa ustawa będzie wpływała na działalność producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych. Regulacja poprzez nałożenie obowiązku umieszczania informacji o szczególnej szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią spowoduje wystąpienie dodatkowych kosztów. Będą to koszty jednorazowe związane z zapoznaniem się z przepisami prawa oraz dostosowaniem do nowych wymogów etykiet, aby spełniony był obowiązek umieszczania odpowiedniej informacji o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią na naczyniach w których sprzedawane będą napoje alkoholowe.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe							
		<p><u>Ocena wpływu regulacji na poziomie makro tj. branży napojów alkoholowych.</u> Projektowana ustawa spowoduje konieczność poniesienia przez podmioty kosztów związanych z zapoznaniem się z przepisami prawa i kosztów wynikających z koniecznością zmiany etykiety. Ponadto z uwagi na to, że celem przedmiotowej regulacji jest zwiększenie świadomości kobiet w ciąży lub karmiących piersią o szkodliwości spożywania alkoholu dla zdrowia dziecka dlatego można oczekiwać, że umieszczenie na opakowaniach odpowiedniej informacji oraz przekaz reklamowy spowoduje ograniczenie spożywania napojów alkoholowych przez kobiety w ciąży lub karmiące piersią.</p>						

⁸ Źródło: Minister Zdrowia, konsultacje projektu ustawy w IX kadencji Senatu RP.

⁹ Źródło: Konsultacje projektu ustawy w IX kadencji Senatu RP, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, pismo: znak: ANA/50/DPr/2019 z dnia 10 stycznia 2019 r.

Uwzględniając liczbę producentów napojów alkoholowych, 553 podmioty, wg stanu na koniec 2015 r., szacuje się, że łączne koszty jednorazowe związane z zapoznaniem się z przepisami oraz dostosowaniem do wymogów wzory etykiet mogą wynieść **ok. 91 mln zł**. Na kwotę tą składać się będą koszty związane z zapoznaniem się z przepisami, ok. 3 mln zł, oraz koszty dostosowania etykiet, które szacowane na kwotę ok. 88 mln zł.

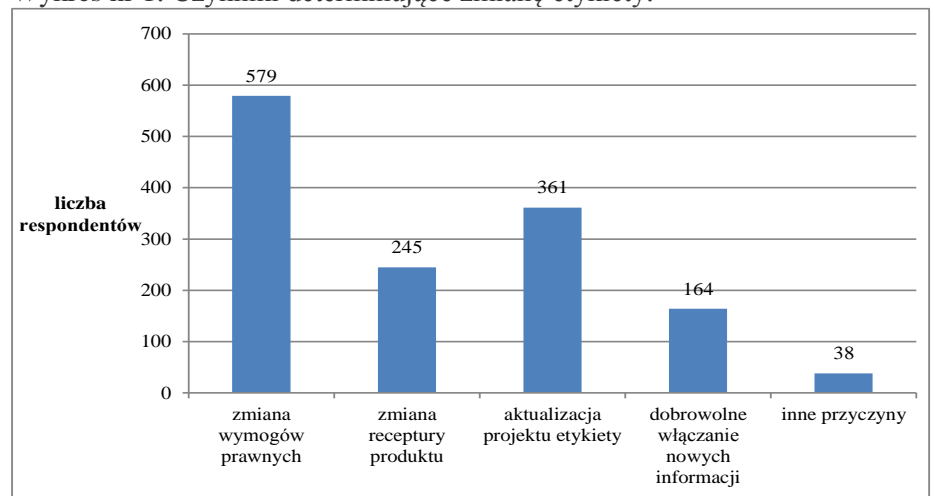
Ze statystyk przedstawionych poniżej, w tabeli nr 3 i na wykresie nr 1, można wnioskować, że przyjęte w projekcie ustawy rozwiązanie polegające na tym, aby napoje alkoholowe dostarczane do miejsc sprzedaży w naczyniach niespełniających wymagania będą mogły być sprzedawane nie dłużej niż przez 24 miesiące od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy, pozwoli ograniczyć koszty związane ze zmianą etykiety. Zasadność takiego wniosku wynika z danych zmieszczonych w dokumencie Komisji Europejskiej, *Impact Assessment*, sporządzonym do regulacji w której określone zostały zasady znakowania żywności¹⁰. Z dokumentu wynika, że ponad 60% przedmiotów dokonuje zmiany etykiety w okresie dwóch lat.

Tabela nr 3: Częstotliwość dokonywania zmiany etykiety.

	Procent zmienianych etykiet			
	raz w roku	raz na dwa lata	raz na trzy lata	inne
	%			
RAND Survey	37	26	20	18
SME Panel Survey	29	26	25	19

Źródło: Komisja Europejska: „*Impact Assessment Report on General Food Labelling Issues*”, str. 40.

Wykres nr 1: Czynniki determinujące zmianę etykiety.

Źródło: Komisja Europejska: „*Impact Assessment Report on General Food Labelling Issues*”, str. 39.

Wpływ regulacji na popyt na napoje alkoholowe. Wydaje się, że wskazówką odnośnie do skuteczności działania zaproponowanego w projekcie ustawy mogą być doświadczenia związane z wprowadzeniem rozwiązań w odniesieniu do informowania na paczkach papierosów o szkodliwości dla zdrowia palenia papierosów. Wyniki badań pokazują, że „Ostrzeżenia zdrowotne umieszczone na paczkach papierosów okazały się skutecznym sposobem informowania palaczy o szkodliwości palenia. Wyniki badania GATS potwierdzają, że spostrzegane są one przez niemal wszystkie osoby palące (96,6%). Blisko co piąty palacz (17,7%) twierdzi, że ostrzeżenia skłoniły go do rozważenia zaprzestania palenia”¹¹. Jednak z uwagi na brak wiarygodnego parametru nie dokonano szacunków skutku w postaci ograniczenia popytu na napoje alkoholowe.

¹⁰ Źródło: Komisja Europejska Impact Assessment Report On General Food Labelling Issues http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2008/sec_2008_0092_en.pdf, str. 39 – 40.

¹¹ Źródło: Publikacja „Globalny sondaż dotyczący używania tytoniu przez osoby dorosłe (GATS) Polska 2009-2010” http://www2.mz.gov.pl/wwwfiles/ma_struktura/docs/sondaz_tyt_15112010.pdf

		<p>Z analizy trendów konsumenckich na rynku napojów alkoholowych w Polsce wynika, że odsetek konsumentów napojów alkoholowych, którzy ograniczają spożycie alkoholu ze względu na zdrowie i dobre samopoczucie wynosi obecnie 22%. Z badań wynika, że z upływem czasu (horyzont 2 lat) wpływ tego czynnika będzie miał kluczowe znaczenie wyraża następujący odsetek firm: 29% dla piwa, 50% dla wina i 43% dla napojów spirytusowych.¹² Dlatego można zakładać, że zwiększenie świadomości o szkodliwości spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży i karmiące piersią prawdopodobnie może wywołać dodatkowy skutek polegający na ograniczeniu spożywania alkoholu także przez pozostałe grupy konsumentów.</p> <p>Ocena wpływu regulacji na poziomie mikro tj. oddziaływania projektowanego prawa na pojedynczy podmiot działający w branży producentów napojów alkoholowych. Projektowana ustawa spowoduje konieczność poniesienia przez podmiot następujących kosztów:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>kosztów związanych z zapoznaniem się z przepisami prawa.</u> Koszty te mogą wynosić ok. 5 tys. zł, przyjęto na poziomie kwoty oszacowanej przez Komisję Europejską dla regulacji dot. znakowania żywności (1.408 euro/ 1 podmiot)¹³, • <u>koszty projektów etykiet.</u> Koszt ten prawdopodobnie wyniesie od 8 tys. zł do 16 tys. zł, przyjęto na poziomie oszacowanym przez Komisję Europejską (2.000 – 4.000 euro, regulacja dot. znakowania żywności).¹⁴ Przyjmując założenie, że przeciętnie podmiot będzie musiał zmienić wzór 10 etykiet, wówczas dla pojedynczego podmiotu koszty sporządzenia projektów nowych etykiet mogą zawierać się w przedziale od 80 tys. zł do 160 tys. zł.
--	--	--

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu.

Przedmiotowa regulacja będzie powodowała obciążenia regulacyjne związane z koniecznością zapoznania się z przepisami prawa przez producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych.

9. Wpływ na rynek pracy.

Brak skutków.

10. Wpływ na pozostałe obszary.

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☒ zdrowie
--	--	--

Omówienie wpływu	Przedmiotowa regulacja będzie pozytywnie oddziaływała na zdrowie kobiet w ciąży i dzieci. Można oczekiwać, że projektowana ustawa przyczyni się do spadku liczby osób dotkniętych FAS.
------------------	--

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego.

Przepisy projektu będą miały zastosowanie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Z uwagi na ważność regulacji ewaluacja efektów projektowanej ustawy powinna zostać przeprowadzona po upływie 3 lat jej obowiązywania. Jako mierniki proponuje się wskaźniki określające liczbę przypadków wystąpienia FAS.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.).

Informacja nt. Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (F A S D).

¹² Źródło: KPMG „Rynek napojów alkoholowych w Polsce”

<https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2014/11/Rynek-napojow-alkoholowych-w-Polsce-2014-czesc-I.pdf>

¹³ Źródło: Komisja Europejska Impact Assessment Report On General Food Labelling Issues http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2008/sec_2008_0092_en.pdf;

¹⁴ Źródło: Komisja Europejska Impact Assessment Report On General Food Labelling Issues http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/ia_carried_out/docs/ia_2008/sec_2008_0092_en.pdf; str. 40.

Informacja nt.
Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (F A S D)¹⁵

Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) jest nieuleczalnym, niegenetycznym zespołem chorobowym mogącym wystąpić u dzieci, których matki piły alkohol w czasie ciąży

FASD charakteryzują:

- uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego
- zaburzenia neurologiczne
- opóźnienie rozwoju fizycznego i psychicznego
- zaburzenia zachowania
- niedorozwój umysłowy
- nadpobudliwość psychoruchowa
- wady rozwojowe (m.in. serca i stawów)

Skutkiem tych nieprawidłowości mogą być u dziecka trudności z:

- uczeniem się
- koncentracją uwagi
- pamięcią i zdolnością do rozwiązywania problemów
- koordynacją ruchową
- zaburzeniami mowy
- relacjami z ludźmi
- przestrzeganiem norm społecznych.

Deficyty związane ze Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) mają wpływ na rozwój intelektualny oraz społeczny dziecka także w okresie dorastania i po osiągnięciu dorosłości. Najcięższą formę uszkodzeń wywołanych prenatalną ekspozycją na alkohol stanowi **Płodowy Zespół Alkoholowy (FAS)**, w którym oprócz uszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego wstępują również:

- prenatalne i postnatalne zaburzenia wzrostu (masa + długość ciała);
- dysmorfie twarzy (charakterystyczne cechy budowy twarzy: wąskie szpary powiekowe, brak rynienki podnosowej, brak górnej czerwieni wargowej).

Badania populacyjne szacujące rozpowszechnienie FASD przeprowadzone wśród dzieci w wieku 7-9 lat w Polsce wskazują na występowanie FASD nie mniej niż u 20 na 1000 dzieci. W Polsce wskaźnik FAS może wynosić 1-3 na 1000 urodzeń, rocznie ok. 900 dzieci.¹⁶

¹⁵ Źródło: Na podstawie informacji zamieszczonej na stronie internetowej <http://ciazabezalkoholu.info/>

¹⁶ Źródło: „Płodowy zespół alkoholowy w ujęciu interdyscyplinarnym”, Państwowa Medyczna Wyższa Szkoła Zawodowa w Opolu, 2015, Edyta Kędra, Maria Borczykowska – Rzepka.